

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Contractvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Contractus illicitus bona fide putatus licitus.

CONTRACTVS.

CASVS I.

Virum qui bona fide fecit contractum illicitum, credens esse licitum, possit tantundem sibi detinere ex eo, quod super sortem accepit, quantum fuisset lucraturus ex alio contractu licito?

Opus est distinctione. Alioquin hoc absolute falsum esse, patet hoc exemplo: Emisti anticipata solutione lanam vel aliam mercem infra dimidium iusti pretij, persuasus ab alijs ita posse fieri, nec habes ratione lucri cessantis aut alterius tituli extrinseci; potuisses tamen per cambia vel alijs industrijs tantundem lucrari: certum est te teneri explere iustum pretium. Quia contractus intrinsece est iniquus, cum sit inaequalitas. Similiter si quis persuasus lucrum Bursa esse iustum, deserat iusta mercimonia; & mutuet cum lucro supra sortem, putans hoc per se iustum, sine villo respectu ad interesse. Et ratio est, quia non potest quicquam accipi in contractibus ratione lucri cessantis, quando illud non est generatim vel particulatim deductum in aestimationem, quia tunc non censetur pars pretij, aut rei quae venit in contractu.

CASVS II.

Contractus venditionis.

Mercatores ineunt contractum venditionis panni cum Rege, quo dant vnam pannum 60. assibus vel 61. ea lege vt nomine recompensa Rex in singulas vlnas det 27. asses, iuxta proportionem consuetam.

Quaeritur, An illud iurum sit iustum?

Respondeo, Hic opus est distinctione: Si enim Rex debet illos 27. asses ex iustitia aliunde, licite potest tale pactum in venditione panni apponi. Verum non apparet ob quem titulum possit haec summa determinata esse debita; nisi forsan ratione interesse: quia venditio fit credito, & ad 4. menses differtur solutio vel tota vel ex parte. Sed hoc interesse videtur exorbitans: nam erit 25. in singulos centenarios intra 4. vel 5. menses. Vnde intra annu facile lucrabitur 100. in 100. & amplius; quod nescio cui non posset videri enorme, & excedens omnem iustitiae modum. Quod si non debetur ex iustitia, non potest poni in contractu vt ex iustitia debeat. Nam tunc re vera, & secundum aestimationem moralem, habet nomen pretij, vt facile potest explicari exemplis vsurae, & simoniae. Vnde re ipsa, sepositis nominibus, vna pannum 60. assium vendetur 87. qua ratione lucrabuntur 45. in 100. in quouis contractu.

CASVS III.

Contractus venditionis adiecta poena.

Titius Iuuenis 23. annorum, egens pecunia, agit per amicum suum Caium cum Sempronio, vt ab eo pecuniam accipiat. Sempronius per suum actorem Andream vendit illi ligna ducentis libris Anglicanis solvendis intra sex menses, addita poena ducentarum librarum, si intra illud tempus non solu-

uerit. Sciebant Titium non fore solvendum. Itaque cum non solueret elapso termino, incurrit poenam. Titius per suum amicum Caium reuendit ligna Sempronio, seu eius actori Andreae, pro 120. libris. Pater Titij vocat actorem Sempronij in ius, quod fraudem videretur fecisse filio. Post multas utrimque expensas, offeri Pater Titij sexto anno post 240. libras in commodum Sempronij.

Quaeritur, Ad quid teneatur Sempronius, cum deductis expensis litis solum lucratus sit decem libras?

Respondeo, Multa hic inuolui, quae seorsim sunt consideranda.

Primò, Si ponamus potuisse ligna illa iuste vendi 200. libris pretio summo: non poterunt ab eodem venditore redimi 120. libris. Non enim potest esse tanta distantia inter pretij summum & infimum, iuxta communem aestimationem. Sed si pretium summum iudicio intelligentium erat 200. librarum, infimum erit 170. vel 160. Quo posito, si Titius soluisset illas 200. libras, deberent ei 30. restitui.

Secundò, Non potuit exigi illa poena à Titio, cum scirent illum absque sua culpa non fore solvendo. Itaque fuit facta iniuria Titio cum illa poena exacta fuit. Non enim potest constitui poena, neque constituta exigi in contractibus, nisi debitor committat culpam, non soluendo intra terminum elapsum.

Hinc sequitur, Sempronium teneri ad restitutionem damni ex lite secuti, si lis intentata fuit à patre Titij ad euitandam solutionem illius poenae: quia iniuste illam litem sustinuit Sempronius contra patrem Titij ad obtinendam solutionem poenae.

Excusari tamen posset à restitutione illius damni Sempronius, si bona fide putauit se illam litem posse sustinere, ob consuetum sibi usum fori externi in huiusmodi poenis, vel ob aliam causam: ita vt non peccauerit, saltem mortifere, illam sustinendo: quia tunc non fecit formalem iniuriam illam sustinendo. Item, si lis illa fuit intentata ad elidendum totum debitum. Nam Sempronius potuit sustinere litem, saltem quae parte agebatur de pretio lignorum, & de interesse illius pretij: vt si pro certo illud impendisset ad alia lucra, si tempore debito solutum fuisset. Haec enim omnia sunt consideranda vt aliquid certi de quantitate restitutionis possit statui.

Ex his patet Primò, Sempronium posse ex dicta summa 240. librarum, quas accepit à patre Titij retinere quantum erat pretij summum & rigorosum lignorum, quae per Andream Titio vendidit. Quantum autem id sit, à peritis aestimandum.

Secundò, Posse etiam retinere vel exigere aestimationem lucri cessantis, vel damni emergentis, ex eo, quod pretium illud, intra terminum statutum non fuit solutum; & postea per sex annos dilatum. Intellige tamen, si culpa lata Titij, vel patris eius, pretium non est solutum, & re vera Sempronius illud utiliter impendisset. Itaque facienda erit aestimatio illius lucri cessantis, vel damni emergentis, & tantundem ex illa summa detrahi potest & retineri à Sempronio.

Tertio, Si nulla culpa commissa est in dilatione solu-

Titius

3
Pretium redemptio- nis est hic nimis vile.

4
Poena fuit per iniuriam adiecta.

5
Hinc Sempronius tenetur ad expensas litis.

6
Excipio casus.

7
Sempronius retinere potest pretium rigorosum.

8
Item lucra cessans.

9
Excipio casus.

ne solutionis, nihil ex hoc capite potest Sempromius exigere.

Quartò, Si malà fide sustinuit illam litem, exigendo penam 200. librarum; tenetur ad expensas litis, quas pater Titij eo nomine incurrit.

CASVS IV.

Titius non soluit Canonem ex contractu elocationis perpetuæ.

QVAERITVR, Vtrum ex non solutione amittat in hac elocatione vile dominium?

Contractus perpetuæ elocationis.

6 R Espondeo, Cùm iste contractus sit contractus elocationis perpetuæ, qui distinguitur secundum lura à contractu Emphyteuscos, non potest locator vti iure contractus Emphyteuscos; ac proinde ex eo quòd Emphyteuta amittat Emphyteusim, non soluendo Canonem per tres annos, non potest concludere etiam in hac elocatione vile dominium amitti ex non solutione. Neque verba illa, Quamdiu soluerit Canonem, permittimus illi usum fructum &c. sufficiunt, vt à contrario sensu inferamus rem esse commissam, si aliquot annis non soluerit: nimis enim dura est illa interpretatio: sed solum significatur posse retrahi, si monitus absolure nolit amplius soluere.

CASVS V.

Rusticus conductor agrorum, nesciuit alicui parti illorum maius decimarum onus impositum, quam reliquis: & haecenus bonà fide non soluit, neque exactum fuit amplius.

QVAERITVR, An ad aliquid teneatur in praeteritum, vel in futurum? & an possit damnum sarcire à locatore?

Contractus elationis ignorato onere decimarum.

7 R Espondeo, Istum rusticum conductorem ad nihil teneri, neque in praeteritum, neque in futurum; nisi constiterit re vera tale onus inesse. Vnde, cùm lis ea de re sit mota, ad nihil tenetur, donec lata fuerit sententia, aut aliunde moraliter certum fuerit partē illam tale onus habere. Quod addo: Quia sufficit vt de re constet, etiamsi sententia ob aliquam causam lata nō fuerit, vel actor defectu probationis destitit prosequi litem.

8 Vtrum autem possit hoc damnum sarcire à locatore, pendet ex forma contractus. Si enim locator simpliciter locauit non specificatis oneribus, sed generatim vt conductor solueret omnes decimas soluendas, &c. non tenetur locator sarcire; nec potest conductor vti compensatione. Nisi fortè illud detrimentum sit tantum, vt conductor nollet tanti conducere, si sciisset. Tunc enim ratione illius deceptionis, possit detrudere de pretio conductionis, quanti minoris conductorurus fuisset, si sciisset. Idem dicendum si in contractu expressè fuisset dictum, vt non teneretur ad alia onera, quam ad ea, quae tunc temporis erant nota.

9 Petes Primò, An possit elocator petere restitutionem in integrum, si ipse solum recipiat XI. libras Flandricas, conductor verò recipiat XXVII.

Respondeo, Non videtur dubium quin possit elocator petere restitutionem in integrum saltem pro illis annis quibus conductor recepit XXVII. libras Flandricas, ipse verò solum XI. Idem cre-

Restitutio in inte. gram.

do etiam quando solum accipit XVI. quia est grauis laesio.

Petes Secundò, Si terris ad flumen sitis sensim accrescat terra, fructus ex accretà terrà prouenientes, eruntne elocatoris, an conductoris?

10 Fructus est accretæ terra.

Respondeo, Sicuti accretæ terra ad elocatorem seu dominum agri spectat, ita etiam ad eundem spectant fructus ex ea prouenientes: vnde potest à conductore exigere pretium pro illis fructibus: hæc enim terra non erit comprehensa in primo contractu conductionis.

CASVS VI.

Titius in emphyteusim dedit terras quasdam Caio. Caius illas non colit: ac proinde Titius vt derelicta occupat & excolit.

QVAERITVR, An Titius teneatur repetenti Caio fructus restituere?

Retractio fructuum in emphyteusim.

11 R Espondeo, Cùm Titius sit dominus directus illarum terrarum, easque derelictas videat, probabile videtur quòd possit eas excolere, & fructus retinere. Durum enim videtur dominum directum, quando videt bona sua deserta, non posse ea colere in suum commodum, sed teneri emphyteutæ restituere fructus detractis solum expensis culturae, & ijs canonibus qui ipsi erant soluendi. Sic enim non plus posset quam extraneus nullum ius habens in illas terras. Sanè in pignore non tenetur fructus computare, cùm sit dominus directus: ergo à pari neque hic.

CASVS VII.

Titius annis abhinc 20. emit domum à Caio 300. aureis. Veritus ne retraheretur à consanguineis Cai, ad fraudandum retractum, egit cum Caio, & conuenit inter eos, vt in instrumento contractus scriberetur pretium 500. aureorum.

QVAERITVR, An Titius teneatur ad aliquam restitutionem?

Fraus in Retractu.

12 R Espondeo, Titium non teneri ad vllam restitutionem. Ratio est, quia non peccauit contra iustitiam commutatiuam: quamuis possit videri commississe dolum quendam, quem generali nomine vocant Stellionatum; etsi non putem hunc adeò fuisse grauem, vt pertigerit ad culpam letalē.

Non peccasse contra iustitiam commutatiuam, patet; quia iustitiæ ratio non postulat, vt in instrumento contractus exprimat verum pretium, sed potest poni maius vel minus vero, modò id fiat consensu contrahentium. Nec vllum ius id præcipit. Vnde etiamsi lex civilis concedat ius Retractus consanguineis venditoris (nimirum vt reddito pretio quod emptor numerauit, possint rem sui facere mancipij:.) emptor tamen, etiam interrogatus, non tenetur eis pretium verum indicare, nisi ex virtute veracitatis: neque lex civilis hanc ei obligationem imponit.

12 Retractus habendo non peccat contra iustitiam.

Nec contra vllum ius.

Idem dico de venditore (etsi minor de hoc videatur ratio, eò quòd ipsius non tanti interit tractum non fieri, quanti emptoris) quia nulla talis obligatio inuenitur.

Idem confirmatur à simili: quia si quis emens merces certi generis, v.g. pannum argenteum, simulet se singulas vlnas emere 20. florenis, cùm nō

13 Idem dico de venditore.

A simili.

emac

emat nisi 13; vel 14. non facit per hoc iniuriā alijs quibusdā emptoribus paratis emere, si verum pretium sciuisent: nec peccat contra Iustitiam commutativam; non enim id facit vt alij plures emant pannum illum, quā valet; sed vt ipse solus emat, & alij magnitudine pretij deterri, nō aufint emere: qua in re sibi consulit. Idē dico etiam si merces improbet & vituperet coram alijs mercatoribus, vt solus emat omnes. Nemo enim cū de notabili commodo agitur, tenetur alteri veritatē aperire, quā cognitā, ille commodū istud impediret, vel ad se pertraheret. Neque mendacium tale censetur perniciosum, sed officiosum.

Si quis tamē habens ius Retrotractus refudisset Caio quingentos, putans eum tanti emisse, teneretur Caius ex Iustitiā restituere ducentos, cū ipse solūm trecentis emerit. Ille enim ius habet, vt re-fuso eodem vero pretio, rem sibi vindicet.

Deniq; Retrotractus facilē eludi potest hac ratione, nimirum, si conueniat inter cōtrahentes, vt res, v. g. domus, ematur quingentis, & illud pretium scribatur in instrumento; sed simul se obliget venditor ad condonandū post contractū ducentos: Atqui eo ferē modo videtur accidisse in casu proposito, vel facilē huc reuocari potest: quia in foro externo censetur domus vendita quingentis: & tali instrumento in foro externo posset Titius petere quingentos, & obtineret. Itaque hoc ipso quo promisit se id non facturum, intercedit hic tacita quædam condonatio. Omitto alia quæ in hanc sententiam adduci possent.

CASVS VIII.

Dubium debitum ex contractu.

Titius à Caio acceperat 100. dato chirographo. Mortuus est Titius & Caius. Huius heredes reperio chirographo petunt ab heredibus Titij solutionē, qui sese nihil debere affirmant, quod solum in libro rationum inueniant.

QVÆRITVR, Vtrum iuste negetur & petatur solutio?

Respondeo, Heredes Titij si omnino credunt parentem soluisse illos 100. florenos (quod merito credere possunt, cū inueniant id in libro parētis ipsius manu annotatū assignato die certo) non tenentur soluere nisi à Iudice compellantur. Heredes tamen Caij, quia reperiunt apud se chirographum seu obligationē Titij, si omnino credunt non esse solutum, possunt petere in iudicio. Si propter contrarias probationes inierint compositionem v. g. vt soluatur illis dimidium; non possunt reliquum occulta compensatione repetere; quia compensatio locum non habet nisi vbi certa est iniuria: hic autem non est certa iniuria.

CASVS IX.

Mendacium mercatorum.

Vtrum mercator interrogatus ab alio mercatore teneatur fateri scientiam priuatam de pretio mercium aliarum Prouinciarum, si negatio vergat in damnum interrogantis?

Respondeo, Mercator qui rogatus ab alio de pretio frumenti in tali Prouinciā, respondit minus pretium, & dixit ibi esse magnam frumenti copiam, ne alter eō suam frumentum destinaret; sicque contingeret ipsum suum frumentum, quod

ibi habebat, minoris vendere; non videtur cogendus ad restitutionē. Receptum enim est inter mercatores, vt veritatem in huiusmodi non aperiant; quia id in eorum damnum cederet.

DEPOSITVM.

CASVS I.

Depositum vltus.

Petrus Edilis depositam apud se habet pecuniam Ecclesiæ.

QVÆRITVR, An possit ea vti in suum, vel in publicum commodum?

Respondeo Primò, Qui pecuniam Ecclesiæ accepit in custodiam per modū depositi, nō potest ea vti in suum vel aliorum commodū absque consensu Rectoris Ecclesiæ: & tenetur illam restituere quando repetita fuerit. Quòd si non restituerit, & inde lucrum cesset Ecclesiæ, eò quòd illa pecunia fuisset impensa in emptionem censūs, vel rei fructifera; tenetur ad interesse, quia est in mora; sicut fur qui alienum detinet. Confirmatur, quia si illa pecunia non esset expensa, sed adhuc extraret apud depositarium, & depositarius nollet illam reddere cum expetitur, teneretur ad interesse: ergo etiam tenetur postquam expensa est: quia quòd sit expensa, hoc non potest præiudicare Ecclesiæ, cū sine eius consensu id factum sit.

Respondeo Secundò, Non refert quòd illa deposita pecunia in publicum commodum expensa sit: quia commodum publicum non debet solius Ecclesiæ expensis, sed publico sumptu procurari. Vnde communitas debet contribuere, vt nō sola Ecclesiæ totum onus ferat. Similiter non refert quòd hac ratione communitas fuit defensa à milite, & ita non fuerit coacta cum magno Ecclesiæ incommodo confugere ad Ecclesiam: quia Ecclesia non tenetur gratis illud refugium permittere: imò communitas debet potius contribuere ne cogatur Ecclesiam conspurcare.

Respondeo Tertiò, Non solūm tenetur ad interesse ex eo tempore quo detentio cepit esse damnosa Ecclesiæ; sed etiam tenetur ad auctarium, si specierum valor auctus est, & ipse promisit se eadem species restitutum. Ratio est, quia absque consensu Ecclesiæ illam pecuniam expendit, & ita fuit illi causa damni: si enim illam pecuniam custodisset vt depositam, sicut tenebatur ex contractu, creuisset in Ecclesiæ commodum.

Addo tamen, Ecclesiam quoque pro sua parte in sumptum venire debere. Et hac ratione posset fortè aliquid detrahi restitutioni, siue quoad monetæ augmentum, siue quoad interesse pensionis.

CASVS II.

Depositum conseruatio & restitutio.

Ex qua culpa teneatur depositarius si forè depositum deponenti sartum reatum non praestiterit? Item, An quis possit se obligare ad custodiam depositi cum damno Reipublicæ?

Respondeo Primò, Quando depositum factū est in commodū solius deponentis, & depositarius nihil inde percipit vtilitatis, depositarium nō teneri nisi ex culpa graui vel dolo, si forè depositum deponenti sartum reatum nō praestiterit. l. 1. n. Depositum. Estque communis Doctorū sententia, Ita-

Super plus tenetur restituere.

14 Retrotractus eludi potest.

Non potest vti in suū commodū.

Neque in commodū publicum.

Tenetur ad auctarium si specierum valor est auctus.

Si in commodum solius deponentis, tenetur solū ex culpa graui vel dolo.